Ernst Hugo Lorenz-Murowana'nın fırçasından Berlin'de mehtap

KAYIP SESLERİN İZİNDE

✎ **Emre Aracı**

Batı ve Doğu'nun birleştiği Berlin

Berlin'deki Museumsinsel'i (Müzeler Adası) ilk defa gördüğüm an, Robinson Crusoe olsam böyle bir adada mahsur kalmayı hayal ederdim diye düşündüm; hele Ernst Hugo Lorenz-Murowana'nın fırçasından bu adanın bir köşesinin betimlendiği *Berlin'de Mehtap* tablosunun bir fotoğrafını görünce bunu daha da çok arzuladım. Bugün vinçlerin hâlâ mekik dokuduğu, hummalı bir inşaat furyasının kule kule rezidanslar değil de, yok olup gitmiş müzeleri teker teker geri getirdiği ve hatta Berlin'in kalbinde bir zamanlar görkemli bir halde hakimiyet kurmuş olan Hohenzollern hanedanının şehir sarayının Humboldt Forumu olarak eskisine sadık kalınarak yeniden inşa edildiği bu bir zamanlar parçalanmış toprakların yitik mimarisi, hiç beklenmedik bir bütünsellikle yeniden doğuyor.

Doğu Berlin'in televizyon kulesinin Berlin Katedrali'ne çağdaş bir minare gibi eşlik ettiği, küllerinden yeniden yükselen bu şehrin Alte Nationalgalerie, yani Eski Milli Resim Galerisi önünde 2500 sene öncesinin Atina'sına gitmiş gibi oluyor insan. Burası köklü ve ağırlıklı olarak Klasik ve Romantik dönemlere ait Avrupa resim sanatının bütün savaşlara rağmen ayakta kalmayı başardığı bir tapınak. Bugün de o görkeminden hiçbir taviz vermemişçesine, tepesine atılan tonlarca bombadan sanki hiç mi hiç zarar görmemişçesine dimdik ayakta duruyor. Galeriye gelen ziyaretçileri karşılayan IV. Frederick William'ın at üzerindeki heybetli heykeli ise karşımdaki bu Greko-Romen Forum'daki mizansenin son parçası olarak yerli yerinde duruyor. Sanki çocukluğumda elimden bir türlü düşüremediğim, René Goscinny'nin kaleminden ve Albert Uderzo'nun fırçasından çıkma, Asterix kitaplarından *Altın Şehir* macerasına bakıyor gibiyim.

Bu Roma tapınağının kapısından içeri Alman ve Avrupa sanatının dehalarıyla tanışmak üzere adımımı atıp da galeri kısmına geçen ana girişin sol duvarında asılı olan ve

Osman Hamdi Bey'in "Kitap Okuyan Arap" tablosu (Alte Nationalgalerie Berlin)

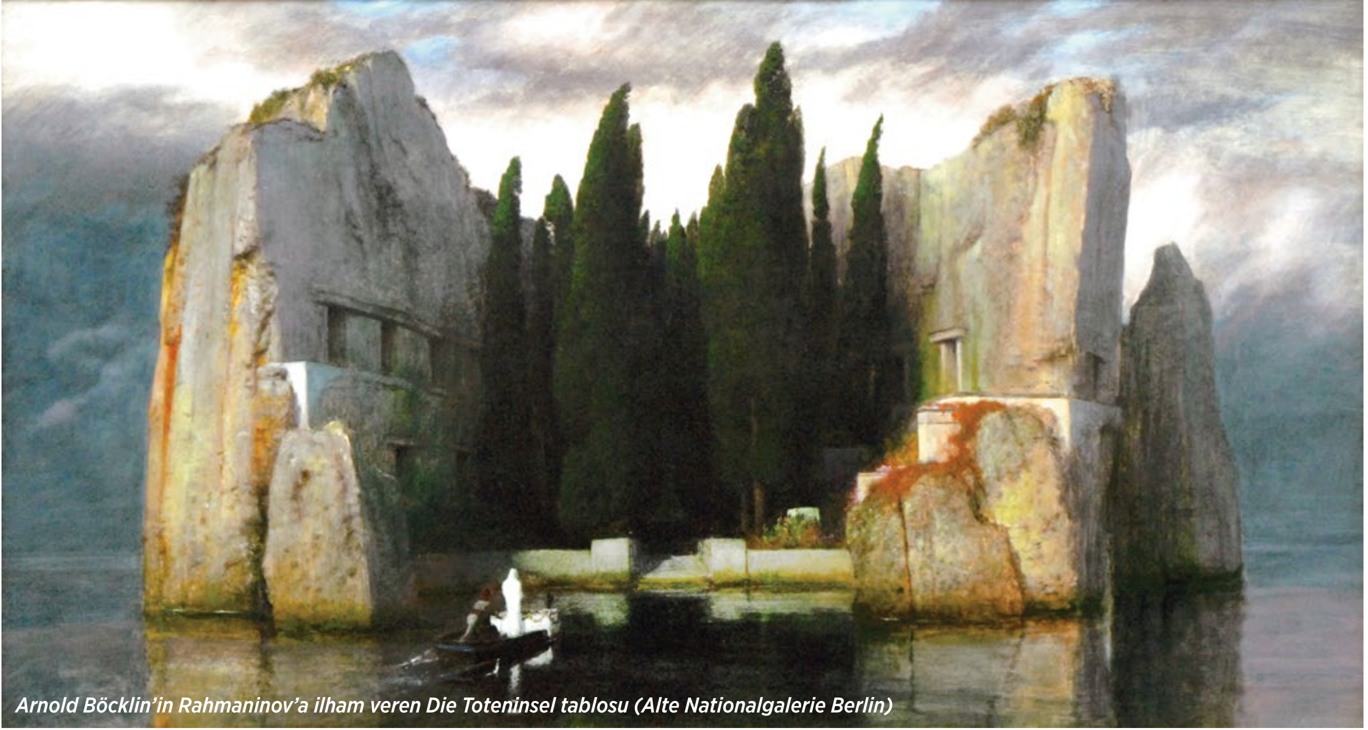
ziyaretçilerin daha ilk anda dikkatini çeken, Arap kıyafeti içerisinde ayakta durur bir halde kitap okuyan bir adamın betimlendiği, iki metrelik büyük bir tablonun Osman Hamdi Bey'in fırçasından çıkmış olduğunu görmem, ertesi akşam Ahmed Adnan Saygun'un *Yunus Emre Oratoryosu*'nu karma iki Alman korosundan Konzerthaus'ta orijinal Türkçe dilinde dinlemek üzere ilk defa geldiğim Berlin'deki ilk sabahımda beni "Acaba ben doğru şehirde miyim?" dedirtircesine bir düşünceye itiyor. Oysa elbette doğru şehirdeyim; sadece Kaiser IV. Frederick William'ın kaidesinin altından geçtikten sonra Arap kılığı içerisindeki Osman Hamdi Bey'in beni bu Roma tapınağının kapısında karşılaması Berlin'de benim için hiç beklenmedik bir sürpriz oluyor ve belki de kültürler-arası bağları mumla aradığım şu devirde beni Berlin'e getiren Saygun kadar bu hiç beklenmedik tablo da oldukça yerinde bir karşılama oluyor.

Ne de olsa Anadolu topraklarından pek çok eser var bu adada; sadece Pergamon Museum'un (Bergama Müzesi) kapısından içeri bakmak yeterli bunu anlamak için, ama ben yine de uzun kuyruklara kapılmayarak Alte Nationalgalerie'den ayrılmıyorum. Çünkü bu galerideki kimi tablo sanki bir müzik eseri gibi sesli olarak da karşılıyor ziyaretçisini; kimi zaman da Wagner gibi bir bestecinin Franz von Lenbach'ın fırçasından bakışlarıyla karşı karşıya geliyorsunuz; yanıbaşında da yine bestecinin Lorenz Gedon'un yaptığı büstü duruyor. Bu galeride hiçbir portresi olmasa da Rahmaninov size Arnold Böcklin'in *Die Toteninsel* (Ölüler Adası) tablosundan bakıyor. Bu melânkolik tablonun siyah beyaz bir reprodüksiyonunu 1907'de Paris'te görmesinin ardından Op. 29 sıra sayılı aynı adlı senfonik şiirini besteleyen Rahmaninov karşımda duran renkli

Çevresinde vinçlerin hâlâ mekik dokuduğu Alte Nationalgalerie Berlin

Emre Aracı

Arnold Böcklin'in Rahmaninov'a ilham veren Die Toteninsel tablosu (Alte Nationalgalerie Berlin)

orijinal tabloyu gördüğü zaman ise oldukça hayal kırıklığına uğramış ve eğer ilk olarak orijinalini görmüş olsa senfonik şiirini asla bestelemeyeceğini dile getirmiş. Bu renkli orijinal tabloya dahi uzun uzun baktıkça insan Rahmaninov'un seslere nakşettiği o terk edilmiş adaya doğru çekilen sandaldan yükselen La minör aheste kürek seslerini duyar gibi oluyor.

Galeride bir başka eser, Josef Danhauser'in Liszt'i piyano başında Beethoven'ın Anton Dietrich'in yaptığı büstüne karşı bestecinin *Eroica* senfonisinden *Cenaze Marşı*'nı çalarken gösteren, o hep kitaplardan bildiğim tablo gözüme ilişiyor. Macar piyanistin ayaklarında üç çocuğunun annesi Kontes Marie d'Agoult, hemen arkasında George Sand ve Alexandre Dumas (baba), ayakta Victor Hugo ve hemen yanıbaşında Niccolò Paganini ve Gioacchino Rossini duruyorlar. Bu tabloda herkesi daha önceden görmüştüm, ama tablonun içindeki duvarda üzerine gölge düşmüş öyle bir portre asılı ki; onun bu resimdeki mevcudiyetini Berlin'de ilk defa kendi gözlerimle tespit ediyorum: Lord Byron. Pencerede mehtabı kapatmış kara bulutlar; romantizmin doruğa ulaştığı bir an. Aynen burada ilk defa keşfettiğim Caspar David Friedrich'in kalbimden Londra'ya uçup giden *Waldinneres bei Mondschein* (Ayışığında Ormanın Derinlikleri) tablosu gibi.

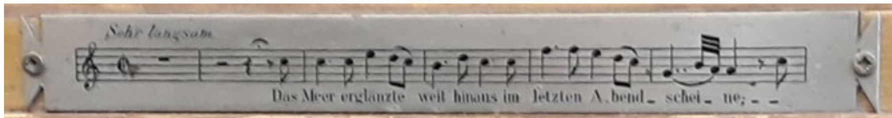
Derken Prusya Kralı Büyük Frederick'i Adolph von Menzel'in 1852 tarihli tablosunda kandiller ve mum ışığı altında Sanssouci Sarayı'nda orkestra eşliğinde bir flüt konçertosunun kadansını çalarken görüyorum; klavsende Bach'ın oğullarından Carl Philipp Emanuel Bach ona eşlik ediyor. Acaba Sultan V. Murad'ı da Érard piyanosu başında Çırağan Sarayı'nda birisi böyle mumlar altında bir tabloda betimlese nasıl olur diye düşünüyorum. Ama beni bu galeride en etkileyen eserler arasında 1870 Prusya - Fransa Savaşı bitiminde, Türkiye günlükleri ile de bilinen, meşhur General Helmuth von Moltke'nin askerlerinin işgal ettikleri bir Fransız malikânesinin salonunda onları Schubert'in Heine şiiri üzerine bestelediği *Am Meer* lied'ini piyano başında, henüz savaşın çamurunu dahi üzerlerinden atamamış bir halde seslendirirlerken betimleyen Anton von Werner'in 1894 tarihli *Im Etappenquartier vor Paris* (Paris'in Bir Semtinde) tablosu oldu.

Bu, neredeyse içine adım atılası derecede canlılıktaki tabloyla Schubert'in şarkısı o kadar özdeşleşmiş olmalıydı ki birisi o kalın altın varak çerçevenin alt kısmının üzerine *Sehr langsam* temposuyla lied'in açılış temasını bir porte üzerine notalarla yazmıştı. Şimdi Dietrich Fischer-Dieskau'nun sesinden Schubert'in bu sevilen lied'ini dinleyin ve Werner'in tablosuna yakından bakın; o çıtır çıtır yanan şöminenin sıcaklığını, pencerenin ötesindeki ağaçlardaki sonbahar yapraklarının rüzgarda titreyişlerini hissetmiyor musunuz?

Josef Danhauser'in Franz Liszt tablosu, (Alte Nationalgalerie Berlin)

Müziğin insan ruhu üzerindeki etkisini bu tablolara karşı düşünürken aklıma bir akşam evvel Berlin'in Allegro İlkokulu'nda benim de katıldığım Yunus Emre Oratoryosu'nun koro provası geliyor. Berliner Cappella Korosu'na Konzertchors Winfridia Fulda'dan şancılar da katılmış; Kerstin Behnke'nin idaresindeki bu karma koroda tek Türk üye İzmirli Berkan Zerafet. Berkan Bey Berliner Cappella'da dört senedir söylüyor ve hem Yunus Emre'nin programa alınmasında, hem de benim Berlin'e davet edilmemde kendisinin çok büyük payı var; dolayısıyla kendisine müteşekkirim.

Anton von Werner'in 1894 tarihli Im Etappenquartier vor Paris tablosu ve çerçevedeki Schubert'in Am Meer lied'inden açılış teması (Alte Nationalgalerie Berlin)

Kral Büyük Frederick'in Sanssouci Sarayı'ndaki flüt konçertosu konseri; Adolph von Menzel (Alte Nationalgalerie Berlin)

Osman Hamdi Bey'den Arnold Böcklin ve Josef Danhauser'e, Adolph von Menzel'den Caspar David Friedrich ve Anton von Werner'e; Museumsinsel hayalimdeki bu adalara ses verdiği için belki de beni cezbediyor.

Müziğin insan ruhu üzerindeki etkisini bu tablolara karşı düşünürken aklıma bir akşam evvel Berlin'in Allegro İlkokulu'nda benim de katıldığım *Yunus Emre Oratoryosu*'nun koro provası geliyor. Berliner Cappella Korosu'na Konzertchors Winfridia Fulda'dan şancılar da katılmış; Kerstin Behnke'nin idaresindeki bu karma koroda tek Türk üye İzmirli Berkan Zerafet. Berkan Bey Berliner Cappella'da dört senedir söylüyor ve hem *Yunus Emre*'nin programa alınmasında, hem de benim Berlin'e davet edilmemde kendisinin çok büyük payı var; dolayısıyla kendisine müteşekkirim. Okulun girişinde bir duvar boyu, büyük puntoyla yazılmış Goethe'nin *"Man sollte alle Tage wenigstens ein kleines Lied hören."* cümlesiyle başlayan sözünü bana tercüme ediyor. Ne tesadüf ki Andante'nin geçtiğimiz Mayıs sayısında benim de severek yer verdiğim ve bu Berlin seyahatimin belki de ana temasını oluşturan o meşhur söz: *"Her gün hiç olmazsa küçük bir şarkı duymalı, iyi bir şiir okumalı, mükemmel bir tablo görmeli ve özlü birkaç söz söylemeliyiz."* Bu cümleyi, tepesindeki 'Quadriga'yı, 1814'te Berlin'e iade edilinceye kadar, 1806'da Jena-Auerstedt savaşındaki zaferinden sonra söktürüp Paris'e götüren Napolyon Bonaparte'ın da geçtiği Brandenburg Kapısı'ndan geçerek gittiğim Tiergarten'deki Goethe heykelinin yanında da birkaç gün sonra kendi kendime tekrar edecektim.

Maharetli şef Kerstin Behnke'nin de rızasıyla Berkan Bey bana da notanın koro partisini veriyor ve basların arasına katılıyorum. Allegro İlkokulu'nun yüksek tavanlı tarihi salonunda şuurumda bir anda, üç yıl öğrenciliğimin de geçtiği, Londra'nın Morley Koleji'ne gidiyorum ve Saygun'un 21 Ekim 1946'da meşhur İngiliz besteci Michael Tippett'in bu kolejde bir koro provasına iştirak edişi aklıma geliyor: *"6.30'da takriben 100 kişilik bir koro çalışmalara başladı [...] Tippett bana da bas partisi verdi ve çalışmaya başladık. Eserler şunlardı: Purcell Ode to St Cecilia, Britten Rejoice the Lamb. Bu eserleri söyleyenler amatörlerdir. Konserlere bir kısım profesyonel korist de iştirak edermiş. Fakat bu haliyle de koro oldukça güzeldi."* (Emre Aracı, *Ahmed Adnan Saygun, Doğu-Batı Arası Müzik Köprüsü*, YKY, 2007, s. 159) *"Aşkın ver, şevkin ver"*; Alman koristler Yunus'un hümanist sözlerini Türkçe olarak

FREITAG, **26. MAI 2017**, 20 UHR
Konzerthaus Berlin

DEM**LICHT**ENTGEGEN

Yunus Emre op. 26
Ahmed Adnan Saygun

İlkin Alpay, Dorothe Ingenfeld, Kerem Kürkçüoğlu, Stephen Bronk
Einführung: Emre Aracı

Kammersymphonie Berlin
Mitglieder des Konzertchors Winfridia Fulda (Carsten Rupp)
Berliner Cappella
Kerstin Behnke

Schirmherrschaft: Margot Käßmann,
Botschafterin des Rates der EKD für das Reformationsjubiläum 2017

BERLINER CAPPELLA

Yunus Emre Enstitüsü

Senatsverwaltung für Kultur und Europa

be Berlin

HIMMELSRICHTUNGEN
KONZERTE 2016/2017

Berlin'deki Yunus Emre Oratoryosu konserinin afişi

tekrar ediyorlar; Berlin'in kalbindeyiz; enteresan bir duygu. Hakkında doktora tezi yazdığım Saygun'un böylesine önemli bir eserini bu kadar yakından tanımam ve hatta ilk defa söylemem için demek ki Berlin'e gelmem ve bir Alman korosuna katılmam gerekiyormuş; hayat sürprizlerle dolu.

"Bir şehirde yolunu bulamamak pek bir şey ifade etmez. Bir şehirde, ormanda kaybolur gibi kaybolmak ise eğitim ister. Bunu başarana cadde isimleri kuru dalların çıtırtısı gibi seslenmeli, şehir merkezindeki dar sokaklar ona günün hangi saati olduğunu dağ başındaki bir gölcüğün kesinliğiyle yansıtmalıdır. Ben bu sanatı geç öğrendim; öğrenince de, ilk bıraktığı izleri defterlerimin arasındaki kurutma kağıtlarında beliren labirentler olan rüyayı gerçeğe çevirdi bu sanat" diyerek sözlerine başlamış Walter Benjamin, Berlin'de geçen çocukluğunu, Tiergarten'de geçen saatlerini anlatmaya. (Walter Benjamin, tercüme eden: Tevfik Turan), *Bin Dokuz Yüzlerin Başında Berlin'de Çocukluk,* YKY, 2009, s. 12)

Belki de insan II. Dünya Savaşı, öncesi ve sonrasında da pek çok acının yaşandığı bu şehirde yolunu kaybetmeli; kaybolurken de Benjamin'in Berlin'inde, 1900'lerin başında, onun kelimelerinin arasında bir labirentte dolaşır gibi dolaşmalı: *"Dışarıda yağmur yağıyor olurdu belki. Renkli camlardan biri açıktı ve damlaların tıkırtısının temposuyla devam ederdi merdiven çıkış. O zamanlar yüzüme bakan karyatitlerin ve atlasların, tanrı ve melek heykelciklerinin arasında en sevdiklerim ise, varoluşa veya bir eve atılan adıma göz kulak olan o üzeri toz tutmuş eşik erbabı sülalesiydi. Çünkü beklemenin ustasıydı onlar. Öyle olunca da, bir yabancıyı mı bekliyorlar, eski tanrıların dönüşünü mü, yoksa otuz yıl önce okul çantasıyla ayakları dibinden geçip giden çocuğu mu, onlar için farketmiyordu. Gün onların burcundaysa, eski Batı antik çağın batısı olur, o çağın rüzgârları esip Hesperidlerin elmalarıyla yüklü mavnalarını Landwehrkanal boyunca yavaş yavaş, yanaşacakları Herakles iskelesine doğru yürüten gemicilere ulaşırdı. Ve gene, çocukluğumdaki gibi, Hydra ile Nemea aslanı Grosser Stern çevresindeki çengelde yerlerini alırlardı.", (a.g.e., s. 11)*

Benjamin'in edebiyatındaki süslü Berlin binalarının çoğu yok olup gitmiş, ama Yunan mitolojisine o atıflar beni İmparator Hadrianus'un Roma'daki Pantheon'una götüren Karl Friedrich Schinkel'in Altes Museum'unun heykellerinde hayat buluyor. E. T. A. Hoffmann'ın müdavimi olduğu Lutter und Wegner Lokantası'nda *Fındıkkıran*'ı düşünüyorum. Ve Benjamin gibi Berlin'de yolumu bilinçli olarak kaybettiğimde ise tesadüfen girdiğim Jägerstrasse üzerinde Mendelssohn & Co. adına rastlıyorum. Büyük bestecinin amcasının 1795'te kurarak babasının da ortak olduğu Avrupa'nın bu en meşhur özel aile bankası Naziler 1930'larda zorla kapatarak sermayesini Deutche Bank'a transfer edinceye kadar bu caddedeki ofisten idare edilmiş. Bugün burada Mendelssohn ailesinin tarihçesini anlatan ve her klasik müzik meraklısının muhakkak ziyaret etmesi gereken saklı bir müze var.

Hatta burası beni hiç umulmadık bir şekilde Ağrı'nın Doğubeyazıt'ına götüren bir müze; çünkü bestecinin

Eski bir fotoğrafta Walter Benjamin'in çocukluğunun geçtiği Berlin

Tiergarten'deki Goethe heykeli

Emre Aracı

Felix Mendelssohn; Jägerstrasse'de Mendelssohn Aile Müzesi'nden bir hatıra

Hayatı da bir o kadar enteresan ve trajik olan Kuzen Arnold tıp okumuş; idealist bir yapıya sahip olduğu için de daha çok o dönem endüstri devrimini yaşayan Berlin'in fakir mahallelerindeki insanları tedavi etmiş ve bir yandan da sosyalist görüşlü arkadaşı Ferdinand Lassalle'den bir hayli etkilenmiş. Lasalle uğruna adı bir hırsızlık olayına karışınca da 1848 Devrimi sırasında Berlin'den kaçmak zorunda kalmış ve İstanbul'a gelmiş.

Arnold Mendelssohn'un betimlendiği tahmin edilen bir portre, (Mendelssohn Aile Müzesi)

piyano dersleri verdiği Arnold Mendelssohn adında bir kuzeni olduğunu ve 1817 doğumlu bu kuzeninin 1854'te 'Bayazid (Türkei)'da vefat ettiğini ilk defa burada öğreniyorum. Berlin'den Beyazıt'a giden ve üstelik piyano çalan bu bilinmeyen Mendelssohn doğal olarak ilgimi çekiyor. Hayatı da bir o kadar enteresan ve trajik. Kuzen Arnold tıp okumuş; idealist bir yapıya sahip olduğu için de daha çok o dönem endüstri devrimini yaşayan Berlin'in fakir mahallelerindeki insanları tedavi etmiş ve bir yandan da sosyalist görüşlü arkadaşı Ferdinand Lassalle'den bir hayli etkilenmiş. Lasalle uğruna adı bir hırsızlık olayına karışınca da 1848 Devrimi sırasında Berlin'den kaçmak zorunda kalmış ve İstanbul'a gelmiş; Osmanlıca ve Arapça öğrenmiş. Ortadoğu'nun değişik şehirlerinde bir süre doktorluk yaptıktan sonra 1853'te patlak veren Kırım Savaşı sırasında yine doktor olarak görevlendirilerek o devre Türk ordusunda komutanlık yapan ve Hurşid Paşa olarak bilinen İngiliz doğumlu, Fransız asıllı, Macar milliyetçisi Kont Richard Guyon'un (1813-1856) yanında resmen Osmanlı ordusuna katılarak Kafkas Ordusu'yla beraber Kars'a gitmiş. Ancak kendisinden son alınan mektup 23 Ocak 1854'te olmuş ve Felix Mendelssohn'un kuzeni Arnold Mendelssohn savaş sırasında Beyazıt yakınlarında bir yerde tifodan vefat etmiş. Berlin'de hiç beklemediğim bu Mendelssohn - Türkiye bağlantısı beni hayli şaşırtıyor.

Bu düşüncelerle müzeyi dolaşırken iki sandalye gözüme çarpıyor; sonra bir müze yetkilisi bu sandalyeleri, üzerinde hâlâ pırıl pırıl akşamüzeri güneşinin hissedildiği ve ailenin bir zamanlar Leipziger Strasse, No: 3'te oturduğu malikânenin bahçe kameriyesinin bitişiğindeki, kendisi kadar kabiliyetli bir müzisyen olan Mendelssohn'un ablası Fanny'nin (Hensel) ev sahipliğinde, pek çok pazar konserinin verildiği müzik odasının betimlendiği, Julius Helfft'in suluboya tablosunun reprodüksiyonunu bana gösteriyor ve o an bunların o evden yadigâr olduklarını fark ediyorum. İki alelâde ahşap sandalye belki, ama ne büyük bir manevi bağ... Bu tür manevi bağların önemine inanan bir kişi olarak ne enteresan bir tesadüf ki benzer hisleri daha birkaç hafta önce Sir Walter Scott'un peri masallarındaki kadar güzel evi Abbotsford'u ziyaret ettiğimizde 1829'da o eve gelmiş olan Mendelssohn'u o an orada hayal ettiğim zaman da hissetmiştim. Ama o zaman Berlin'de kendisinin izini kısa bir zaman sonra tesadüfen süreceğim hiç aklıma gelmemişti. Belki de Mendelssohn'un o meşhur 'Highland' seyahati geçtiğimiz Mayıs ayında trenle gittiğim İskoçya'dan gelecek bir Andante yazısına konu olmalı.

O akşam *Yunus Emre Oratoryosu*, yine enkaz taşları olduğu gibi yerlerine yerleştirilerek ve tiyatrodan konser salonuna dönüştürülerek restore edilmiş olan Schinkel'in Berlin'deki bir başka Roma Tapınağı havasındaki, önünde Friedrich Schiller Anıtı duran, görkemli Konzerthaus'unda büyük bir başarıyla seslendiriliyor. Konserde iki parlak Türk soliste, İlkin Alpay (soprano) ve Kerem Kürkçüoğlu'na (tenor) Dorothe Ingenfeld (mezzosoprano) ve Stephen Bronk (bas) aynı coşkuyla eşlik ediyorlar. Karma koro ve solistlere ise şef Kerstin Behnke

Fanny Mendelssohn'un müzik odası; Julius Helfft, 1849

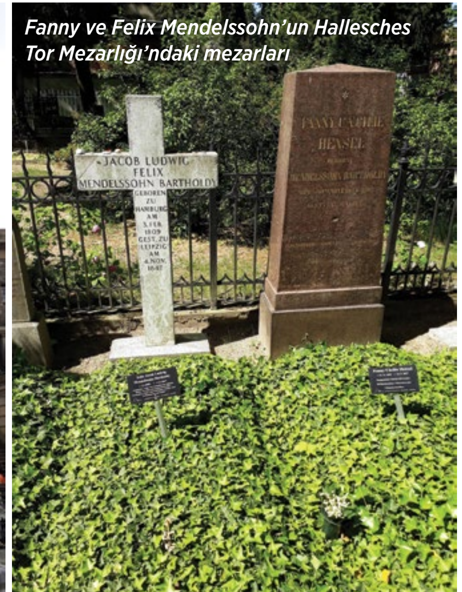

Berlin Konzerthaus'ta Yunus Emre Oratoryosu konseri

idaresindeki Kammersymphonie Berlin eşlik ediyor. Yunus Emre'nin temiz Türkçesi ve Saygun'un özgün müziği; *"Aşkın aldı benden beni, bana Seni gerek seni"* diye o meşhur ilahi başlarken salonda tek bir çıt dahi çıkmıyor. Çünkü o an; koro, solistler, orkestra ve dinleyiciler, herkes müziğin bu evrensel dilinin, mesajının, Berlin'de gördüğüm o gri bulutların seyahatimin son gününde pırıl pırıl bir güneşe dönüştüğü gibi oratoryoda da anlatılan karanlıktan aydınlığa doğru giden bu olumlu, birleştirici, dost ve kardeş yolculuğun aynı şekilde sürmesini diliyor. Hasan Âli Yücel'in de söylediği gibi; *"Yunus Emre Oratoryosu ne bir mersiye, ne bir medhiye, ne alaturka, ne alafranga; yalnız ve yalnız Yunus'un ölümsüz şahsında içli, duygulu Türk ruhunun, hayat memat dediğimiz muamma karşısındaki arama cehdidir."*

Berlin'in Tegel Havaalanı'ndan uçağımın kalkmasına birkaç saat kalmış ve kar tipisi gibi uçuşan polenlerin arasında Hallesches Tor Mezarlığı'nda Mendelssohn'un mezarını arıyor ve ablası Fanny'nin yanı başında buluyorum. Bu mütevazı aile mezarının bestecinin heykellerini yıktıran, müziğini yasaklayan Naziler'in gazabından, ya da müttefik bombardımanından kurtulmuş olmasının ne kadar büyük bir mucize olduğunu insan ancak burada anlayabilir. Sanki *Yunus Emre Oratoryosu*'nun başında Saygun'un Yunus'un dilinden çizdiği o tablo bu ölüler âleminde karşımda canlanıveriyor: *"Teferrüç eyleyû vardım sabahın sinleri gördüm / Karışmış kara toprağa şu nazik tenleri gördüm."* Ama yine de insanoğlu ders almıyor: Berlin'de o yıkılan utanç verici duvarın parçalarını görerek, ardından geriye kalan ve filigran gibi insanın zaman zaman karşısına çıkan parke taşlarla işaretli o korkunç gölge çizgiyi ne kadar da çok Doğu'dan Batı'ya, Batı'dan Doğu'ya geçip geçip durdum şu birkaç gün içerisinde. Esasında Arnold Mendelssohn'un bilinmeyen hayatı, Konzerthaus'taki o dünyevi ve uhrevi konser, müzelerdeki heykel ve tabloların, büyük bir zaman, tarih ve kültür perspektifi içerisinde hep anlatmak istediği, Goethe'nin *West-östlicher (Batı-Doğu)* Divanı'nda Hâfız'dan etkilenerek işlediği ve Prof. Dr. Melâhat Özgü'nün *Goethe ve Hâfız* incelemesinde aktardığı şekliyle, Goethe'nin Hâfız için *"Senin şiirin yıldızlı göğün dönen kubbesi gibidir. Başı sonu hep birdir. Ortasının getirdiği şey de, sonunda kalan ve başlangıç olan şeydir."* dediği gibi Berlin'de bu hafta bir kere daha tanık oldum ki görmek isteyenler için esasında Batı ve Doğu iki ayrı kutup gibi gözükse de sadece ve sadece bir bütün ve tektir...

Emre Aracı'nın Andante'deki geçmiş yazılarının tamamına ***www.emrearaci.weebly.com*** adresinden ulaşabilirsiniz.

Berlin Konzerthaus

Fanny ve Felix Mendelssohn'un Hallesches Tor Mezarlığı'ndaki mezarları

© Emre Aracı